

De recessie is voorbij, maar de gevolgen voorlopig nog niet. De werkloosheid zal oplopen en de overheid zal de komende jaren moeten besparen. Consumenten blijven daardoor voorzichtig met het uitgeven van geld.

Terug naar groeicijfers

De Nederlandse economie is uit de recessie. Dat zal volgens het ING Economisch Bureau volgende maand blijken als cijfers over de economische groei in het derde kwartaal bekend worden. Het Bureau gaat er vanuit dat de economie een groei van 0,3% zal laten zien ten opzichte van het tweede kwartaal. Dat positieve groeicijfer zou na vijf kwartalen van krimp een officieel einde brengen aan de recessie. Naar verwachting draagt de handel met het buitenland bij aan de groei, evenals de uitgaven van de overheid. Belangrijker is dat bedrijven niet langer willen interen op hun voorraden. Als zij minder uit voorraad willen (en kunnen) verkopen, moet om aan de vraag te voldoen de productie omhoog. Dat effect stimuleert de economische groei in het derde kwartaal waarschijnlijk flink. De investeringen blijven naar verwachting nog achter, evenals de bestedingen van consumenten. Naar verwachting zal de totale krimp van de economie dit jaar 4,2% bedragen en de economie in 2010 met 0,7% groeien.

Nasleep op de arbeidsmarkt

Een einde aan de recessie betekent helaas nog geen einde aan de gevolgen. De arbeidsmarkt reageert met vertraging op economische ontwikkelingen en de dip moet nog komen. In 2008 lag de werkloosheid gemiddeld onder de 4%. Dit jaar komen we naar verwachting uit op 5% en volgend jaar op bijna 8%. Positief is in ieder geval dat het sentiment onder consumenten en werkgevers over de arbeidsmarkt verbetert. In maart verwachtte 78% van de Nederlanders een duidelijke stijging van de werkloosheid binnen twaalf maanden. Vorige maand was dat percentage gedaald naar 44%. De werkgelegenheidsverwachtingen van producenten lieten in juli een dip zien, maar vertonen sindsdien herstel. Toch zal de oplopende werkloosheid voorlopig de loonstijgingen temperen. Voor 2009 is de verwachte gemiddelde loonstijging 2,8%, maar voor volgend jaar gaan wij uit van 1,3%.

Voorzichtige consumenten

De koopkracht daalt volgend jaar. Weliswaar stijgen de lonen (1,3%) harder dan de prijzen (1,0%) maar door de hogere lasten – pensioenpremies, zorgpremies – gaan huishoudens er gemiddeld toch op achteruit. Dat

geldt nog meer voor werknemers die hun baan kwijt raken. De onzekerheid op de arbeidsmarkt en de dalende koopkracht zijn redenen voor consumenten om de hand op de knip te houden. Daarnaast hebben consumenten hun vermogensverlies – aandelen, huizen – nog niet goedgemaakt. Bovendien is duidelijk dat de overheid de komende jaren de rekening voor de recessie moet gaan betalen. Dat betekent hogere lasten of bezuinigingen die het huishoudboekje van consumenten zullen treffen. Het Economisch Bureau gaat er vanuit dat de consumptie volgend jaar gemiddeld 0,3% lager zal liggen dan in 2009. Wel zullen de uitgaven in de tweede helft van 2010 weer wat hoger liggen dan in de eerste helft.

Hoop op herstel huizenmarkt

Volgens de Nederlandse Vereniging van Makelaars (NVM) zijn de huizenprijzen in het derde kwartaal nagenoeg gelijk gebleven ten opzichte van het tweede kwartaal (0,1%). Het ING Economisch Bureau denkt niet dat het herstel van de huizenmarkt al is ingezet. Weliswaar is het consumentenvertrouwen aan de beterende hand, maar het oplopen van de werkloosheid en de zwakke inkomensontwikkeling volgend jaar tikken harder aan. Wel neemt het tempo van de prijsdaling af. In december zullen de prijzen van bestaande koopwoningen 6,5% lager liggen dan in december 2008. In 2010 voorziet het ING Economisch Bureau nog een prijsdaling van 3%. De prijsdaling wordt geremd door het verder dalen van het aantal nieuwbouwhuizen (naar 57.000).

Economie in cijfers

	2008	2009	2010
	% t.o.v. jaar eerder		
Economische groei	2,0	-4,2	0,7
Consumentenuitgaven	1,3*	-2,9	-0,3
Consumentenprijzen	2,5	1,1	1,0
Huizenprijzen (december)	1,6	-6,5	-3,0
	% per einde periode		
ECB-rente	2,5	1,0	1,25
Tienjaarsrente	3,0	3,7	3,9
	% gemiddeld		
Werkloosheid	3,9	5,0	7,9

Bron: CBS, Kadaster, Ecwin
Ramingen ING EB cursief

* 0,8% als eigen risico in de zorg buiten beschouwing blijft

Disclaimer

Deze publicatie is geschreven uit naam van de ING, De in deze publicatie neergelegde opvattingen zijn gebaseerd op de door de ING vergaarde informatie en door de ING betrouwbaar geachte bronnen, Deze gegevens zijn op zorgvuldige wijze in onze analyses verwerkt, Noch de ING, noch medewerkers van de bank kunnen aansprakelijk worden gesteld voor de in deze publicatie eventueel aanwezige onjuistheden, Aan de verstrekte informatie kunnen geen rechten worden ontleend, ING aanvaardt geen enkele aansprakelijkheid voor de inhoud van de publicaties of voor informatie die op of via de sites wordt verstrekt, Auteursrecht en rechten ter bescherming van gegevensbestanden zijn van toepassing op deze publicatie, Niets in deze publicatie mag worden gereproduceerd, verspreid of gepubliceerd zonder de uitdrukkelijke vermelding van de ING als bron van deze informatie, De afnemer van deze informatie is verplicht aanwijzingen van de ING betreffende het gebruik van de informatie op te volgen, Nederlands recht is van toepassing,